

Srbski modernizem 1880–1950

Gradivo za novinarje

Галерија Матике српске

Zbirka Galerije Matice srbske
Novi Sad

Narodna galerija
National Gallery of Slovenia

V Narodni galeriji predstavljamo **izbor umetnin iz obdobja med letoma 1880 in 1950** iz ene izmed **najuglednejših in najbogatejših likovnih zbirk v Srbiji**, Galerije Srbske matice iz Novega Sada.

Gre za izbor **86 slik in kipov 38 najvidnejših umetniških imen, predstavnikov srbskega modernizma** - med njimi Paja Jovanović, Uroš Predić, Đorđe Jovanović, Nadežda Petrović, Petar Dobrović, Sava Šumanović in Milan Konjović.

Razstava izpostavlja tudi **povezave med srbskimi in slovenskimi likovnimi ustvarjalci**. Likovna umetnost ves čas deluje povezovalno, po ustanovitvi Kraljevine SHS pa je bilo še posebej intenzivno in sodelovanje je postalo institucionalizirano. V Narodni galeriji že desetletja sodelujemo s srbskimi umetnostnimi inštitucijami in gostovanja razstav so po drugi svetovni vojni redno potekala v obeh smereh. Izjemna odmevna je bila velika razstava Antona Ažbeta in učencev njegove münchenske likovne šole pred tremi desetletji v Beogradu, tokratna razstava v Ljubljani pa prinaša sistematski pregled srbskega zgodnjega modernega slikarstva in plastike.

Razstava *Srbski modernizem 1880—1950. Zbirka Galerije Srbske matice, Novi Sad* bo **na ogled od 30. januarja do 3. maja 2020.**

Odprtje razstave bo v sredo, 29. januarja, ob 19. uri.

Zbrane bo nagovoril minister za kulturo in informiranje Republike Srbije, **g. Vladan Vukosavljević.**

Razstavo bo odprl minister za kulturo Republike Slovenije, **mag. Zoran Poznič.**

Razstava bo odprta vsak dan od 10. do 18. ure, ob četrtnih do 20. ure, razen ob ponedeljkih in 1. maja.

Dodatne informacije:

Živa Rogelj, T: 01 24 15 416, M: 051 321 658, E: ziva_rogelj@ng-slo.si

Glavna pisarna, T: 01 24 15 400, E: info@ng-slo.si

Podrobneje o razstavi

(iz Predgovora dr. Barbare Jaki h katalogu *Srbski modernizem 1880–1950. Zbirka Galerije Srbske matice, Novi Sad*)

Po uspešni razstavi hrvaškega modernizma zdaj v Narodni galeriji gostimo srbsko umetnost časa med 1880 in 1950 iz *Galerije Matice srpske*, ene najuglednejših in najbogatejših likovnih zbirk v Srbiji. Predstavljamo 38 najvidnejših umetniških imen in 86 njihovih del, ki so sooblikovala nekdanji skupni politični prostor. Ta se danes zdi bolj razmejen in oddaljen kot kadarkoli.

Hkrati z razstavami zadnjih let iz fonda Narodne galerije, ki smo jih združili pod naslovom *Umetnost za nove dni* (umetnine iz Vladne umetnostne zbirke), zaokrožamo časovno razgibano obdobje in geografsko povezan teren. Kot celota te razstave omogočajo pogled na bližine in razdalje likovnih tendenc predstavljenega obdobja.

Bolj kakor s hrvaškimi so bili slovenski ustvarjalci povezani s srbskimi kolegi, saj so na začetku 20. stoletja slovenski liberalci v prizadevanju za uveljavitev zahtev slovanskih narodov v okviru avstro-ogrske monarhije podpirali iskanje zaveznikov v širšem slovanskem okolju. Najintenzivnejše sodelovanje med jugoslovanskimi muzeji je potekalo še pred drugo svetovno vojno, ko je bila potreba po opredelitvi skupnega prostora najmočnejša in je likovna umetnost v tem smislu delovala povezovalno. Poleg poznanstev likovnih umetnikov še iz študijskih časov na Dunaju, v Munchnu ali Parizu je bil to eden od motivov za organizacijo razstave južnoslovanskih umetnikov leta 1904 v beograjski Veliki šoli v počastitev kronanja srbskega kralja Petra I. Skozi odnos med slogovno najbolj progresivno skupino slovenskih impresionistov in Nadeždo Petrović se je oblikovala nova paradigma, moderna umetnost, lahko bi jo celo povezali s skupnim imenom "jugoslovanski modernizem". Ta se je utrjeval na skupinskih razstavah v regionalnih središčih in na tujem, promoviral idejo južnoslovanske kulturne in politične enotnosti, hkrati pa spodbujal nacionalno idejo v umetnosti na začetku 20. stoletja.

Ustanovitev Kraljevine SHS je sodelovanje institucionalizirala, slovenski umetniki so začeli pogosteje razstavljati v Beogradu in srbski v Ljubljani, sredi dvajsetih let se je slovenska zgodovinska avantgarda povezala s srbskim zenitizmom, Jože Plečnik je bil povabljen na srbski dvor, Beograd kot središče pa je sploh privabljal vse številnejše umetnike. Nekateri so se tam tudi ustalili: že pred drugo vojno Edvard Stepančič in za nekaj let Lojze Dolinar, po vojni pa Majda Kurnik.

V Novi Jugoslaviji so v Beogradu postavili Muzej moderne umetnosti kot muzej nove kulturne, ne le politične prestolnice in v njem delno kot donacije in delno z odkupi zbrali tudi antološka dela slovenskih umetnikov; Marij Pregelj, denimo, je večino svojih del muzeju podaril.

Bolj ali manj politično motivirano je bilo tudi sodelovanje po osvoboditvi, k temu pa so pripomogle še osebne povezave muzejskih strokovnjakov, ne le umetnikov. Dolgoletna direktorica Narodne galerije dr. Anica Cevc (1926—2011) je svojo doktorsko disertacijo ubranila na beograjski univerzi. Sad njenega sodelovanja z mednarodno ugledno kustodinjo Narodnega muzeja v Beogradu in izvrstno poznavalko likovne umetnosti časa okrog 1900 dr. Katarino Ambrozić (1925—2003) je bila leta 1988 velika razstava, ki je predstavila Antona Ažbeta in učence njegove munchenske likovne šole, iz katere je izšlo nekaj najvidnejših imen "nove" srbske umetnosti, ki se je odvrnila od sakralnega kanona ikon in v likovno umetnost

vnesla nove vsebine. Dela nekaterih Ažbetovih učencev so na ogled tudi na tokratni razstavi, med njimi ima posebno mesto Nadežda Petrović, ki je tudi pozneje, ko se je iz Münchna že vrnila na Balkan, tesno sodelovala s slovenskimi impresionisti.

Gostovanja razstav so po drugi svetovni vojni redno potekala v obeh smereh, nekatere so nastale v partnerstvu s srbskimi kolegi. V Narodni galeriji so bile na ogled kopije srbskih srednjeveških fresk leta 1960 in srbske ikone tri leta pozneje. Razstava srbskega slikarstva 19. stoletja leta 1965 je imela za nasledek gostovanje Narodne galerije s slovenskim slikarstvom 19. stoletja v Beogradu leta 1967 in pozneje istega leta v Novem Sadu. V beograjski Narodni muzej so leta 1985 iz Ljubljane potovali tudi *Tuji slikarji od 14. do 20. stoletja*.

V Narodni galeriji smo hvaležni dr. Tijani Paljkovljević Bugarski, ravnateljici *Galerije Matice srpske*, da je sprejela naše vabilo, prisluhnila našim predlogom in poskrbela za nadaljevanje že utečenega sodelovanja obeh institucij, ki poteka na različnih področjih muzejskega dela in je že obrodilo sadove. Verjamemo, da smo postavili dobre temelje nadaljnjemu sodelovanju, izmenjavi znanja, umetnin in strokovnjakov.

Besede hvaležnosti namenjamo tudi Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije in posebej ministru mag. Zoranu Pozniču, ki je ob obisku srbskega kolega spodbudil realizacijo že pred leti zastavljene predstavitve srbskih modernistov v Narodni galeriji.

Razstava

Avtorica razstave: Tijana Palkovljević Bugarski

Strokovna sodelavka: Jelena Ognjanović

Koordinator projekta: Andrej Smrekar

Postavitev razstave: Tijana Palkovljević Bugarski, Andrej Smrekar

Konservatorsko-restavratorska priprava gradiva: Darko Despotović, Luka Kulić,

Marijeta Sidovski, Danilo Vuksanović

Odgovorni restavrator konservator: Miha Pirnat

Prevodi v angleščino: Alenka Klemenc, Michel Mohor

Priprava izobraževalnih programov: Tjaša Debeljak Duranović

Pregled dogodkov: Nataša Ciber

Organizacija tehničnih del: Jože Raspet

Katalog

Izdala in založila: Narodna galerija, zanjo Barbara Jaki, Tijana Palkovljević Bugarski

Uredil: Andrej Smrekar

Predgovor: Barbara Jaki

Avtorica strokovnega besedila: Tijana Palkovljević Bugarski

Biografije umetnikov: Jelena Ognjanović

Prevod: Andrej Smrekar, Alenka Klemenc

Strokovni pregled: Tijana Palkovljević Bugarski, Alenka Klemenc, Andrej Smrekar

Jezikovni pregled: Alenka Klemenc, Michel Mohor, Nataša Ciber

Fotografski posnetki: Martin Candir

Reprodukcijske pravice: Galerija Matice Srpske

Obdelava fotografskih posnetkov: Janko Dermastja

Grafična podoba kataloga in tiskovin: Ranko Novak

Tisk: Tiskarna knjigoveznica Radovljica d. o. o., naklada 300 izvodov.

Galerija Matice srpske

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

CVETLIČARNA GALERIJA
MARJAN LOVŠIN

RADGONSKE GORICE
since 1852

Izbrane umetnine

Pavle (Paja) Jovanović, *Ranjeni Črnogorec*, 1882
olje, platno, 109 x 189 cm, inv. št.: GMS/U 3912

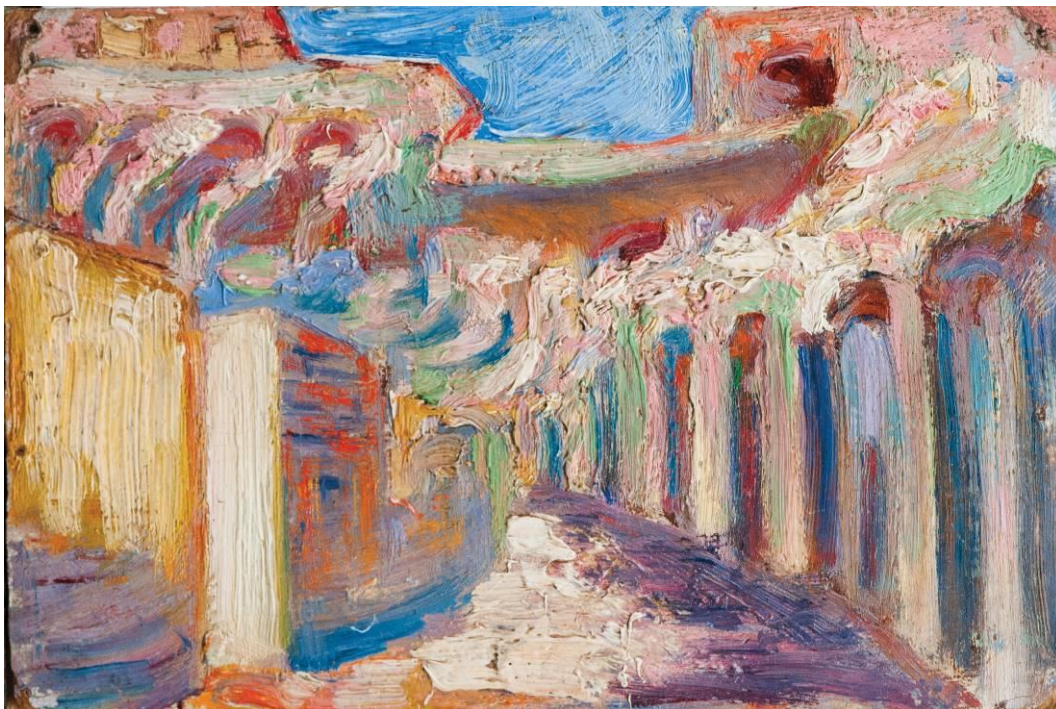
Vasa Eškićević, *Terme cesarja Dioklecijana*, 1916
olje, lesanit, 21,4 x 24,5 cm, inv. št.: GMS/U 1438

Sava Šumanović, *Koncert v naravi*, 1925
olje, platno, 161 x 129 cm, inv. št.: GMS/U 0894

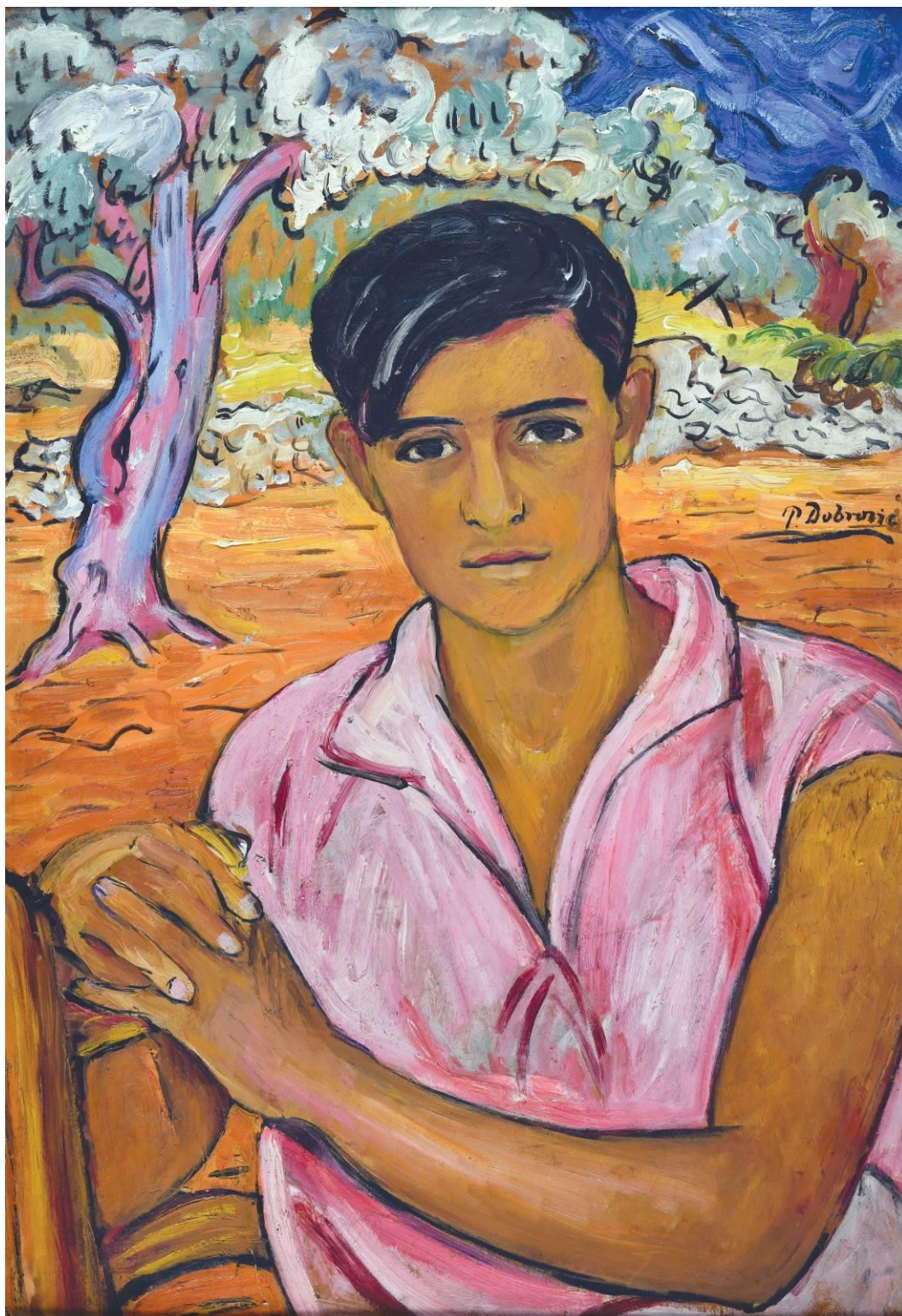
Uroš Predić, Starejši brat uči mlajšega stati, 1878
akvarel, gvaš, papir (na kartonu), 13,2 x 18,8 cm; 25 x 32,8 cm, inv. št.: GMS/U 1842

Nadežda Petrović. *Pompeji*, 1907
 olje, karton, 13,2 × 9,8 cm, inv. št.: GMS/U 7300

Milenko Šerban, *Pomlad na Fruški gori*, 1933
 olje, platno, 49,7 x 66,5 cm, inv. št.: GMS/U 0186

Petar Dobrović, *Margarita*, 1928
olje, karton, 73 x 51 cm, inv. št.: GMS/U 0109

Milan Konjović, *Gospodar Toni*, 1935
olje, platno, 80,7 x 64,5 cm, inv. št.: GMS/U 2254